

16 APRIL 1916.

AFLEVERING 24.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar / 4.80.

DE VERWORDING VAN ONZE DUINFLORA.

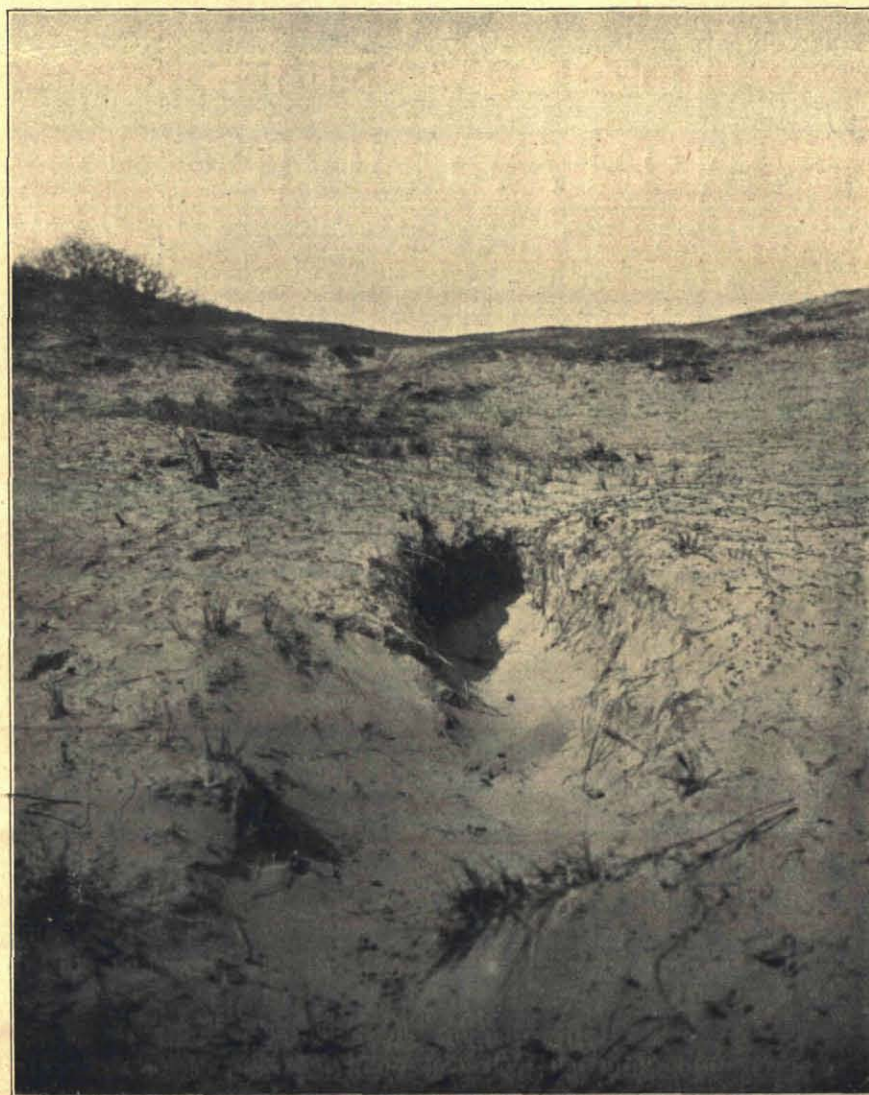
(Vervolg van blz. 424.)

IN de 22ste aflevering kwamen we tot de slotsom, dat tegenwoordig het duinlandschap bezig is om te veranderen in een vlak of flauw golvend terrein, begroeid met grove grassen en zeggen, later wellicht met hei en varens. Hier en daar zal de wind er een zandkuil in uithollen of een stuifduintje opwerpen. Misschien ook ging de heele geschiedenis weer aan 't rollen, zooals we nog hier en daar op Schouwen zien en op sommige plekken in het Berger- en Schoorlsche duin. Nu is de woeste heuvel van het Kamperduin ook wel zeer mooi met zijn steile, witte stuifzandhellingen, maar wij geven toch den voorkeur aan rijkdom en liefelijkheid boven armoede en verschrikking.

Nu zijn die rijkdom en liefelijkheid tamelijk gemakkelijk te verkrijgen. Het komt er slechts op aan, het aantal der konijnen te beperken, de hellingen en de toppen mooi dicht te beplanten en de bloemrijke valleien te ontzien. Daarvoor is 't in de eerste plaats noodig, dat de duinplanters de bloemrijke plekken kennen,

dat ze weten welke planten gespaard moeten blijven. Daar mankeert nu nog veel aan, en het gebeurt maar al te dikwijls, dat valleien met een uiterst merkwaardigen plantengroei onherstelbaar worden bedorven. Nog niet lang geleden

Hoe de regen het duin verniet.

werd een valleitje vol *Epipactis* en *Sturmia* geheel afgeplagd om kale toppen op te lappen en op dezelfde wijze is ook het hoge terreintje met *Hermimium*, waar ik vroeger van vertelde, geheel verwoest. Nu kan van de eigenaars niet altijd

verwacht worden, dat ze hun bezittingen zoo in details kennen, maar wie er prijs op stelt, om in dezen het algemeen belang te dienen, kan altijd bij de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten aankloppen, om den plantengroei van zijn duinen te doen onderzoeken en een opgave te krijgen van de met bijzondere zorg te behandelen plekjes.

Het is altijd een teere zaak, om een andermans hebben en handelen te bedisselen en ik wil daarom over het privaatbezit in de duinen voorloopig maar niets meer zeggen. Doch met de domaniale duinen en met de gemeentelijke duinen is het wat anders, daar hebben wij recht van meespreken en we mogen verwachten, zelfs eischen, dat de overheid van die duinen maakt wat er van te maken is „for the benefit and the enjoyment of the people“.

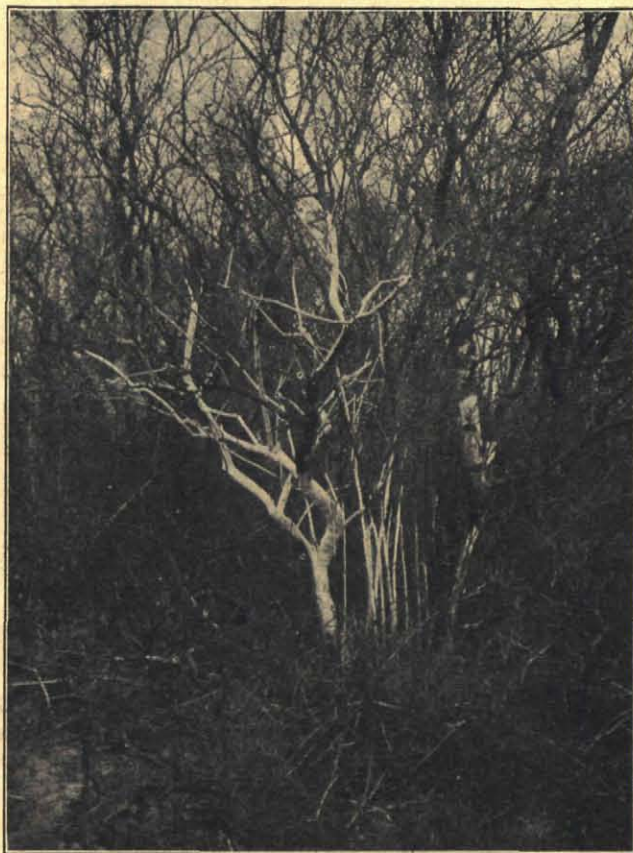
Een paar jaar geleden, 't was kort voor den oorlog, heeft een Amsterdamsch Raadslid bij de behandeling der begrooting de schuchtere vraag gesteld, of de winplaats der waterleiding soms ook als openbare wandeling kon worden behandeld. Die vraag is destijds onbeantwoord gebleven, maar 't zou wel goed zijn, indien zij weer eens opnieuw werd gesteld. Menigeen zal zeggen: daar kan niets van inkomen, de winplaats der waterleiding zou verontreinigd worden en 't „rapaille“ zal 't heele duin bederven en vernielen.“ Intusschen mogen we ons zoo van de zaak niet afmaken, waar het misschien toch mogelijk is, om aan duizenden en duizenden menschen de gelegenheid te geven om vrij te wandelen in een van de schoonste landschappen ter wereld. Gelegenheid ook voor de schoolkinderen, om onder leiding van hun onderwijzers de veel bezongen duinen te betreden en te leeren ze te waardeeren en te ontzien.

Tegenwoordig reeds heeft Amsterdam in zijn duinen aardig wat bosch aangeplant en tegen betaling van den man een rijksdaalder worden er ook wandelaars toegelaten. Maar hierbij mag het niet blijven. Amsterdam moet van zijn duinen een „stadsbosch“ maken, en, in de eerste plaats wakende voor de belangen der waterleiding, in dat bosch uitgestrekte terreinen reserveeren, die typisch begroeid zijn of merkwaardige duinvormingen vertoonen.

Er is een wethouder, speciaal belast met de zorg voor de bewoonbaarheid van de hoofdstad, en als die het nu met zijn collega's voor Financiën en Publieke Werken eens kon worden, dan zou in het Vogelenzangsche duin werkelijk iets heel prachtigs tot stand kunnen komen. Ik zou er graag een half percent belasting meer voor willen betalen.

Laten we nu voor de aardigheid eens aannemen, dat Amsterdam in het belang der volkskracht over alle bezwaren, die opgesomd zouden kunnen worden en waarvan de meeste natuurlijk maar denkbeeldig zijn, heenstapten de waterleidingduinen gaat maken tot een groot en vrij stadsbosch, even groot en even vrij als de Staatsbosschen bij Schoorl. In hoofdzaak zal het bestaan uit Oostenrijksche en Corsicaansche dennen, die geven al met een jaar of tien mooi plantsoen, dat bovendien door vermenging met Bergdennen waar 't noodig, is, zoo ondoordringbaar gemaakt kan worden, als men maar wil. Nu moet uitgemaakt

worden, welke begroeide hellingen en duinpannen in hun tegenwoordigen staat moeten blijven en daarover zou rapport kunnen worden uitgebracht, door de Afdeling Amsterdam der Natuurhistorische Vereeniging, die natuurlijk met plezier een exploratie-commissie zal instellen. Zeer noodzakelijk is het, dat een uitgebreid en goed verzorgd net van paden met geschikte rustpunten het terrein doorkruist, dat is het beste middel om te voorkomen, dat de wandelaars kris en kras het terrein doorloopen.

Bloemendaalsche duinen, Febr. 1916.

Foto J. S. DE BOER.

Knagerij van het konijn aan Kardinaalsmuts.

Vogelboschjes kunnen zoo noodig ontoegankelijk gemaakt worden, maar het best is 't toch wel, om de vrijheid van beweging zoo min mogelijk te belemmeren en actieve en flinke parkwachters-arbeiders te doen waken tegen overtredingen. Het plukken en vervoeren van bloemen en planten kan in de eerste jaren geheel verboden worden, op grond van provinciale reglementen, later kan het wellicht worden georganiseerd. Er is toch zeer veel voor, dat wandelaars, vooral de kinderen, wat moois van hun tochten meebrengen.

Zoo iets prachtigs komt natuurlijk niet in een enkel jaar tot stand en 't is ook om allerlei redenen wenschelijk, dat het maar heel geleidelijk gaat, want er komen allerlei probeersels

bij te pas en de geldkwestie is ook van belang. Toch zou het een zeer goede uitwerking hebben, indien te gelegener tijd in den Raad een uitspraak werd uitgelokt omtrent deze belangrijke zaak.

In de domaniale duinen is men al een heel stuk verder. Het energieke Staatsboschbeheer heeft op afdoende wijze aangetoond, dat tegenwoordig de konijnenplaag in ons land voldoende en snel kan worden bestreden. Ook kunnen wij op Schoorl en op de Noordzeeeilanden het waarlijk verrassende

succes van velerlei beplanting bewonderen. Ook zijn hier en daar stukjes oorspronkelijke natuur behouden, maar slechts als bijzaak. Het behoud van belangrijke landschappen met hun oorspronkelijke fauna en flora is nog altijd ondergeschikt gebleven aan de bebosschings- en ontginningsmaatregelen en ik geloof niet, dat er een bepaald uitgewerkt plan voor bestaat. Het geschiedt nu nog maar incidenteel en vaak naar de meerdere of mindere liefhebberij der ambtenaren.

Wij mogen meer vragen en wel als de aflossing van een soort van eerschuld. De Staat heeft vroeger met haar duinbezit nog al lichtvaardig en armzalig omgesprongen. De Staten van Friesland hebben indertijd Schiermonnikoog verkocht voor een appel en een ei en in den Franschen tijd zijn een groot deel van de Hollandsche duinen zoo goed als weggegeven. Later nog zijn groote duinperceelen om een schamel pachtsommetje overgeleverd aan een beest, dat een evengroote natuurvernieler is als het konijn, n.l. het schaap. Daarom zou het niet meer dan billijk zijn, dat de Staat met terzijdestelling van bebossching en ontginning de gelegenheid gaf tot stichting van een paar natuurparken en daarvoor zijn in de eerste plaats aangewezen de Zuidwesthoek van Texel en de Westhoek van Terschelling.

Daar zijn allerlei duinvormingen vertegenwoordigd, van de jongste bies-tarwebultjes af tot oude eerwaardige duinen toe, begroeid met hei en jeneverbes. In de trieste negentiende eeuw is Texel's Zuidwesthoek bedorven door het graven van de Moksloot. Destijds broedden er lepelaars en purpurreigers, maar die hebben toen plaats moeten maken voor de schapjes. Langzaam en zeker zijn flora en fauna er verarmd, maar nog altijd is het een merkwaardig terrein. Door middel van een paar stuwen in die Moksloot zou voor een goed deel de vroegere toestand weer kunnen worden verkregen en met weinig moeite en kosten zou dan een weergaloos rijk landschap kunnen worden gevormd, dat binnen korten tijd wereldberoemd zou zijn. En aan vreemdelingenverkeer zou het zonder eenigen twijfel al spoedig meer opbrengen dan voorheen als schapenlandje. Ik hoop daar spoedig nog eens meer van te kunnen vertellen.

JAC. P. TH.

